

91, 14. M. 4, 189. सशर्करा सयथाणा साखी नित्यतस्करा । व्रता सकाए-
कवना सव्याला चेति भूर्भुः ॥ KĀM. NĪTIS. 4, 53. भुवा सारवतीनाम् Spr.
4667. RĪĀGA-TAR. 5, 121. Erde (als Stoff) Verz. d. Oxf. H. 103, a, 8. *Rawm*,
Ort, Platz; = स्थान TRIK. 3, 3, 289. कया भुवा नि द्धे धेनुद्धः RV. 3,
55, 13. पितरो भूः PAÑĀAV. Br. 4, 1, 5. उपवन° ad ÇĀK. 14. वनभुवः (pl.)
Spr. 311. स्वर्गतरंगिणीतभुवि 2286. 3401. मरस्तीर° NĪLAK. zu N. 13,
5. पुद्गापसार° KĀM. NĪTIS. 12, 23. निपुद्ध° H. 801. अग्नास° 788. अमे-
ध्यप्रचय° Spr. 2994. अमृतरसप्रस्यन्दमाधीक° KUSUM. 1, 8. Vgl. कूल°,
केश°, गेह°, देव°, पाठ°, पीठ°, पुण्य°, वद्ध°. eine der drei व्याहृति
(s. d.) in der Formel भूर्भुवः स्वः M. 2, 76. MĀRK. P. 101, 23; vgl. भूर
und भूर्त्कीक. — d) die Basis eines Dreiecks oder einer anderen Figur
COLLEBR. Alg. 69. — e) Gegenstand (vgl. स्थान): विवादसंवादभुवः des
Streites und der Uebereinstimmung BHĀG. P. 6, 4, 31. — f) (als N. der
Erde) Bez. der Zahl Eins WEBER, ĠJOT. 101. NAK. II, 382. — g) Bez.
des Buchstabens ल WEBER, RĀMAT. UP. 318. Ind. St. 2, 316. — h) Opfer-
feuer ĠAṬĀDH. im ÇKDR. — 3) m. N. eines Ekāha ÇĀÑKH. ÇR. 14, 17, 1.
KĀTJ. ÇR. 22, 1, 3.

भूखार adj. bucharisch: वागिनः RĪĀGA-TAR. 4, 166. — Vgl. भुःखार.

भूर्त्कै UNĀDIS. 3, 41. m. H. an. 2, 13. n. MED. k. 29. UĠĠVAL. 1) Loch,
Oeffnung H. an. MED. UĠĠVAL. die Oeffnung einer Fontaine UĠĠVAL. —
2) Zeit diess. — 3) m. Finsterniss ÇĀBĀM. im ÇKDR.

भूर्त्कदम्ब (2. भू + क°) 1) m. eine best. Pflanze, = अलम्बुष (vulg.
कोकसिम) RATNAM. im ÇKDR. = भूर्त्कदम्बक WILSON nach RĪĀGA. Unter
महाश्रावणिका werden im ÇKDR. als Synonyme dieser Pflanze auch
भूर्त्कदम्ब und अलम्बुषा (sic) aufgeführt. — 2) f. श्रा eine best. Pflanze
(vulg. गोरखमुंडो), viell. *Sphaeranthus mollis* Roxb., NIGH. PR.

भूर्त्कदम्बक (2. भू + क°) 1) m. *Ligusticum Ajowan* (यवानी) RĪĀGA. im
ÇKDR. — 2) f. भूर्त्कदम्बिका = भूर्त्कदम्बा NIGH. PR.

भूर्त्कन्द (2. भू + कन्द°) m. eine best. officinelle Pflanze VĀGBH. 4, 6, 115.
= महाश्रावणिका RĪĀGA. im ÇKDR. Unter dem letzten Worte fehlt
भूर्त्कन्द unter den vielen Synonymen der Pflanze.

भूर्त्कपित्त (2. भू + क°) m. *Feronia elephantum*, n. die Frucht AINSLIE 2, 82.

भूर्त्कम्प (2. भू + क°) m. 1) Erdbeben ADBH. Br. in Ind. St. 4, 40, 19.
JĀĠN. 4, 145. VARĀH. BRH. S. 3, 92. 32, 10. Verz. d. Oxf. H. 86, b, 28. 328,
b, 3. — 2) N. pr. eines Mannes HALL in der Einl. zu VĀSĀVAD. 33.

भूर्त्कर्ण (2. भू + कर्ण°) m. der Durchmesser der Erde SŪRIAS. 1, 59.

भूर्त्कर्णिका (2. भू + कर्ण°) m. N. pr. eines Mannes PRAVARĀDH. in Verz. d.
B. H. 53, 29.

भूर्त्कर्बुदारक (2. भू + कर्बु + क°) m. *Cordia Myxa* Lin. RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्कल m. ein störrisches Pferd RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्कश्यप (2. भू + कश्यप°) m. Bein. Vasudeva's TRIK. 4, 1, 33. H. 223.

भूर्त्काक (2. भू + काक°) m. N. verschiedener Vögel: eine kleine Rei-
herart (स्वल्पकङ्क), Brachvogel (क्रौञ्च) und eine Taubenart (नीलकपोत)
RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्कुम्भी (2. भू + कु°) f. eine best. Pflanze, = भूर्त्कुली RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्कुम्भाण्टी (2. भू + कु°) f. *Batatas paniculata* Chois. RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्केश (2. भू + केश°) 1) m. Haar der Erde: a) der indische Feigenbaum.
— b) *Blyxa Savala* Stewd. H. an. 3, 725. MED. Ç. 26. — 2) f. श्रा eine

Rākṣhaṣī ÇĀBĀM. im ÇKDR. — 3) f. ई *Vernonia anthelmintica*
Willd. MED.

भूर्त्कित् (2. भू + कित्°) m. Schwein TRIK. 2, 5, 5.

भूर्त्कीरवारिका (2. भू - तीर वा°) f. N. pr. eines Ortes RĪĀGA-TAR. 1, 84, 4.

भूर्त्खण्ड (2. भू + खण्ड°) der über die Erde handelnde Abschnitt, Titel
eines Kapitels im Skandapurāṇa Verz. d. Oxf. H. 73, a, No. 123. 84,
b, 24. im Padmapurāṇa 84, a, 35. — Vgl. भूर्त्खण्ड.

भूर्त्खर्जूरी (2. भू + खर्जूरी°) f. eine Dattelart RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्गत (2. भू + गत°) adj. Alles, was auf der Erde ist, — lebt: पयस्क-
शतुरो मासोस्तेयोत्सर्गेण भूर्त्गतम् । श्राप्याययेत् Spr. 2331.

भूर्त्गर् (2. भू + गर्°) n. (mineralisches) Gift RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्गर्भ (2. भू + गर्भ°) m. Bein. Bhavabhūti's TRIK. 2, 7, 27.

भूर्त्गृह (2. भू + गृह°) n. 1) ein unterirdisches Gemach KATHĀS. 29, 93.
110. 39, 43. 46. 50. fg. 211. 226. 228. 40, 50. fg. 42. 113. 49, 231. 236. —
2) ein best. Theil eines Diagramms PAÑĀAR. 3, 13, 35. WEBER, RĀMAT. UP.
307. 313. 316.

भूर्त्गृह (2. भू + गृह°) n. = भूर्त्गृह 1. KATHĀS. 29, 97. 40, 61.

भूर्त्गोल (2. भू + गोल°) m. die Erdkugel ĠR. 1, 16. Verz. d. Oxf. H. 13,
a, 10. PAÑĀAR. 4, 8, 37. BHĀG. P. 5, 20, 38. 23, 12. °का dass. 16, 4. भूर्त्गोल-
वृत्तत्त Titel einer Schrift Ind. St. 4, 471. भूर्त्गोलसार desgl. ebend. 467.
°संग्रह desgl. MACK. Coll. I, 53.

भूर्त्घन (2. भू + घन°) m. Körper H. 363.

भूर्त्चक्र (2. भू + चक्र°) n. Aequator WILSON.

भूर्त्चर (2. भू + चर°) adj. f. श्रा auf der Erde wandelnd, die Erde bewoh-
nend; subst. Erdenbewohner: Çiva MBH. 13, 998. स्त्री HARIV. 2143. KA-
THĀS. 38, 133. 44, 136. PAÑĀAT. 114, 21 (Gegens. श्राकाशगति). Journ. of
the Am. Or. S. 6, 319, ÇI. 28.

भूर्त्काया (2. भू + का°) f. Finsterniss H. 146. HALĀJ. 1, 110. nach ÇĀBĀM.
im ÇKDR. auch °काय n.

भूर्त्कस्तु (2. भू + कस्तु°) m. eine Art Schnecke, = भूर्त्नाग RĪĀGA. im ÇKDR.

भूर्त्कम्बु (H. an.) und भूर्त्कम्बु (2. भू + कम्बु°) f. 1) Weizen H. an. 3, 449. Ġ.
MED. b. 14. = नादेयो H. an. 3, 490. — 2) *Flacourtia sapida* Roxb. H.
an. die Frucht MED.

भूर्त्क (partic. von 1. भूर्त्) am Anf. eines comp. vorकृत u. s. w. गाया श्रेयादि
zu P. 2, 1, 59. am Ende eines comp. (vgl. 1, c.) nach श्रेयो u. s. w. गाया कता-
दि ebend. 1) adj. a) geworden so v. a. gewesen, vergangen; u. das Ver-
gangene, Vergangenheit; = अतीत AK. 3, 4, 83, 80. H. an. 2, 183. = वित्त
(lios वृत्त) MED. t. 41. fg. HALĀJ. 5, 73. VAĠĠ. bei MALLIN. zu ÇIÇ. 2, 4 (स-
मातीत zu lesen). येन भूर्त्क ज्ञेयो येन भव्यम् RV. 10, 53. 2. भूर्त्क भव्यप्यत्
AV. 4, 11, 2. 6, 113, 2. 10, 8, 1. 11, 4, 20. 17, 1, 19. परिमितं वै भूर्त्कम् AIR.
BR. 4, 6. TB. 3, 8, 27, 3. 12, 8, 3. ÇAT. BR. 10, 4, 1, 9. ÅÇV. GRH. 2, 4, 14.
ज्ञानं भूर्त्कभव्यस्य KATHOP. 4, 5. MAITRĀJUP. 6, 5. KAUSH. UP. 1, 5. M. 12, 97.
Spr. 4668. KATHĀS. 1, 24. MĀRK. P. 79, 7. 99, 48. PAÑĀAR. 4, 3, 19. WEBER.
RĀMAT. UP. 337. 331. भूर्त्के VS. PRĀT. 2, 45. P. 3, 2, 84. 3, 2. 140. VOP. 25, 1.
26, 86. RĪĀGA-TAR. 4, 636 (zugleich Geschöpf.). — b) wirklich geschehen;
n. Thatsache: भूर्त्कभूतपरिज्ञानं कताकृतपरिणामम् KĀM. NĪTIS. 13, 18. भूर्त्का
कथा विनश्यति — विज्ञातं हृतमासाद्य Spr. 4671. °वादिन् JĀĠN. 3, 285.
भूर्त्केन व्यवहारान्पेन्नपः 2, 19. अभूर्त्केदाय an dem keine Schuld in Wirklich-